

Quickscan flora en fauna Oude Heijningsedijk, Heijningen



Augustus 2017

P17-120/W1339

Auteur: V. Maas

Natuur-Wetenschappelijk Centrum

078-6213921

nwcadvies@nwcadvies.nl

www.nwcadvies.nl



Quicksan flora en fauna Oude Heijningsedijk, Heijningen

Quickscan flora en fauna Oude Heijningsedijk, Heijningen

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Corry Teichmann, Koen Woerdenbag

Samenstelling: Vivian Maas

Foto's: Koen Woerdenbag

Quickscan flora en fauna Oude Heijningsedijk, Heijningen [Samenst.: Maas, V..] [Foto's: Woerdenbag, K.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, Oude Heijningsedijk, Heijningen, Rijk Zwaan

W1339/P17-120



Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.



Dordrecht, augustus 2017

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen	9
3	Wettelijk kader	13
4	Methode	17
5	Resultaten	19
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	23

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet natuurbescherming

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

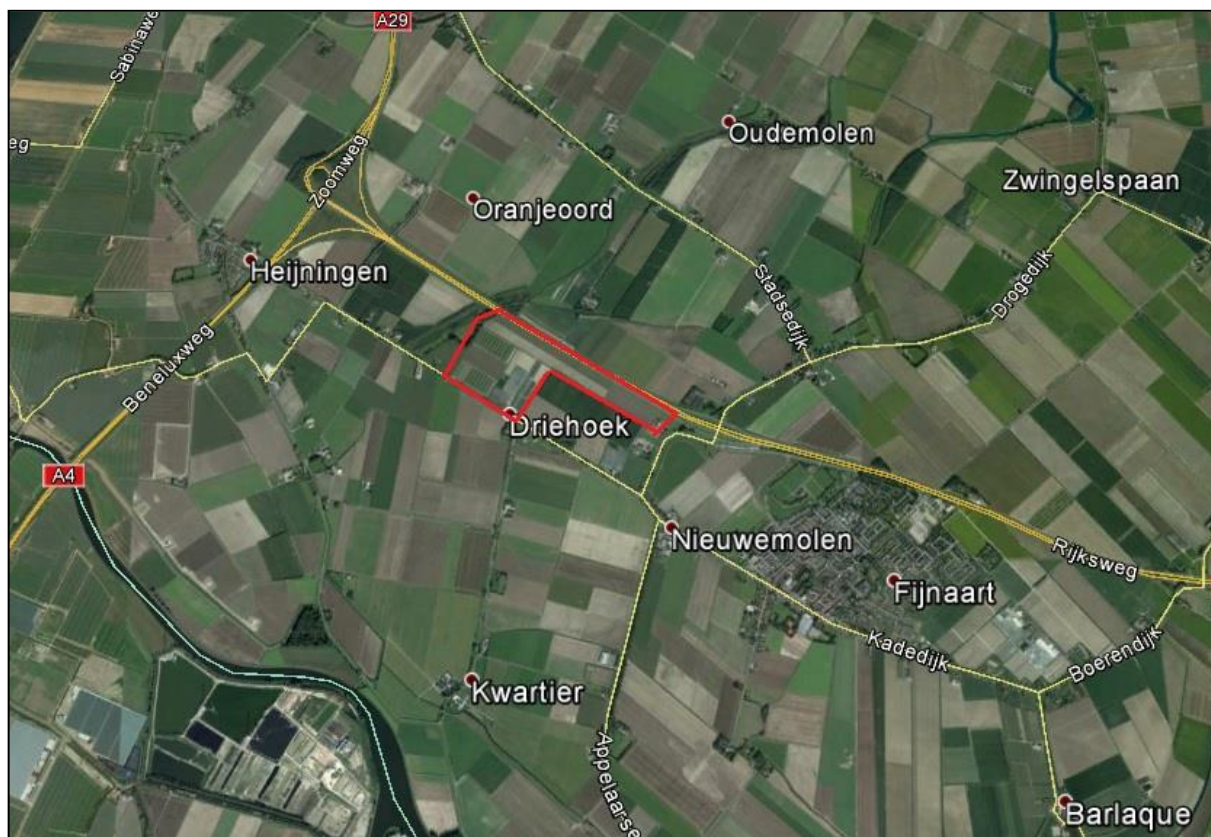
Soortgroep	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Mogelijk vernieling en verstoring vaste verblijfplaatsen	Aanvullend onderzoek volgens vleermuisprotocol Zorgplicht
Vogels vaste verblijfplaats	Mogelijk vernieling en verstoring vaste verblijfplaatsen Huismus	Aanvullend onderzoek Huismus volgens kennisdocument van BIJ12 Zorgplicht
Overige vogels	Mogelijk vernieling en verstoring broedgevallen	Zorgplicht. Voorafgaand check op aanwezigheid broedgevallen en/of kap- en rooiwerkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
Vissen	Geen	Zorgplicht
Watergebonden ongewervelden	Geen	Zorgplicht
Vaatplanten	Geen	Zorgplicht

1. Inleiding

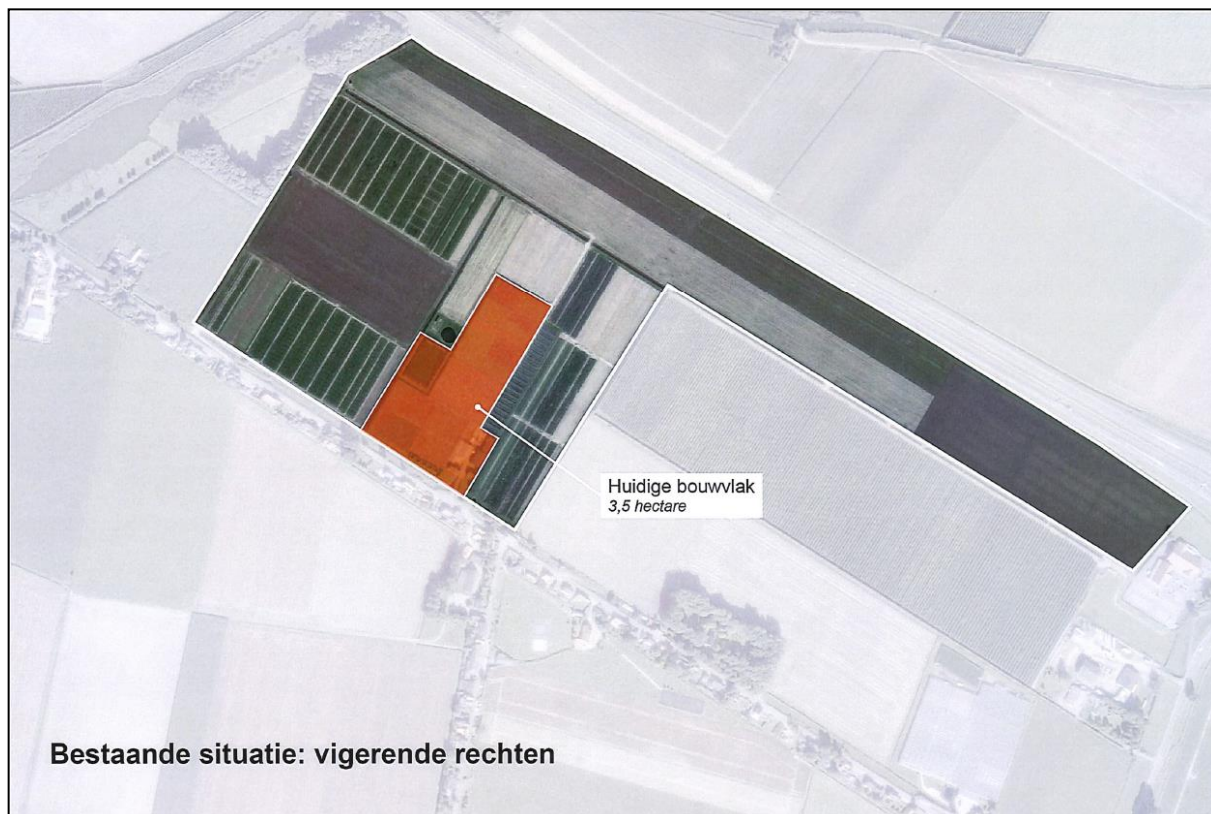
Rijk Zwaan Zaadteelt en Zaadhandel B.V. is van plan om een locatie aan de Oude Heijningsedijk in Heijningen verder te ontwikkelen als veredelingslocatie voor vollegrondsgroenten. Naast de bestaande proefvelden wil Rijk Zwaan 3 hectare kassen geschikt maken voor de selectie van vollegrondsgroenten onder glas (sla, spinazie, radijs, veldsla etc.). Om deze plannen te kunnen realiseren, zal alle bestaande bebouwing, met uitzondering van één van de bedrijfswoningen, gesloopt worden (gl-advocaten, 2017).

In het kader van de Wet natuurbescherming dient onder andere bij dergelijke ruimtelijke ingrepen en bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen onderzoek gedaan te worden naar (mogelijk) aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de voorgenomen plannen op deze waarden.

KuiperCompagnons heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven om voor de locatie aan de Oude Heijningsedijk een quickscan flora en fauna uit te voeren en voor advisering omtrent de relevante natuurwetgeving.



Figuur 1: Ligging plangebied (rood omlijnd) in de omgeving



Figuur 2: Begrenzing plangebied

Bron: gl-advocaten, 2017

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich in het buitengebied tussen de woonkernen van Heijningen en Fijnaart in de provincie Noord-Brabant (figuur 1 op de vorige pagina). In het noorden wordt het plangebied begrensd door de snelweg A59, ten oosten liggen kavels met een agrarische bestemming en in het zuiden vormt de Oude Heijningseweg de grens. Ten westen van het plangebied bevinden zich een bosschage en andere kavels met een agrarische bestemming (figuur 2 op de vorige pagina).

Momenteel bestaat het plangebied uit een bouwvlak met bebouwing met daaromheen zogenaamde selectievelden waar gewassen geteeld worden. Binnen het bouwvlak bevinden zich in de huidige situatie twee bedrijfswoningen, waarvan één in gebruik is als kantine, 2,6 hectare aan glazen kassen, twee schuren van (gezaamenlijk) circa 1.150 m² en een waterbassin van circa 2.100 m² (gl-advocaten, 2017). Oppervlaktewater is aanwezig in de vorm van een aantal smalle landbouwsloten met steile oevers. Voor een impressie van het plangebied zie foto's 1 tot en met 6.



Foto 1: Selectievelden



Foto 2: Selectievelden en kassencomplex



Foto 3: Schuur in plangebied



Foto 4: Schuur in plangebied



Foto 5: Landbouwsloot



Foto 6: Te slopen bedrijfswoning

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt op ruim 4 kilometer afstand van een natuurgebied dat onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt. Vanwege deze grote afstand en het feit dat tussen het plangebied en de beschermde natuurgebieden snelwegen aanwezig zijn die een geluidsbeperkende werking hebben, zal er geen sprake zijn van nadelige effecten op habitattypen en doelsoorten die in het kader van de Wet natuurbescherming aangewezen zijn voor deze gebieden. Om deze redenen is een natuurtoets of passende beoordeling niet nodig.

Stikstof kan tot op grote afstanden gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden. De agrarische sector levert een grote bijdrage aan de bestaande stikstofuitstoot en de agrarische activiteiten binnen het plangebied zullen als gevolg van de voorgenomen plannen uitgebreid gaan worden. Om deze redenen wordt aangeraden om een stikstoftoetsing in het kader van de PAS uit te laten voeren. Een dergelijke toetsing is niet opgenomen in voorliggende rapportage.

Het plangebied grenst aan, maar maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (figuur 3 op de volgende pagina). Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan NNN verloren gaat, is er geen verdere toetsing aan deze wet- en regelgeving nodig.



Figuur 3: Ligging plangebied (rood omlijnd) t.o.v. Natuurnetwerk Nederland (groen en oranje gearceerd)

Bron: Beheerplankaart Provincie Noord-Brabant, 2017

Voorgenomen plannen

Rijk Zwaan wil extensieve kassen realiseren op de locatie aan de Oude Heijningsedijk. Hiervoor zou Rijk Zwaan op deze locatie graag willen beschikken over 3 hectare aan extensieve kassen voor de selectie van vollegrondsgroenten onder glas (sla, spinazie, radijs, veldsla etc.). Momenteel staat er 2,6 hectare aan kassen op het perceel die gebruikt werden voor de zaadproductie, maar deze kassen zijn verouderd en niet representatief als selectiekas waar rassen worden gemaakt voor de moderne teler. Verder is het perceel erg rommelig ingedeeld. Om die reden heeft het voor Rijk Zwaan de voorkeur om het perceel opnieuw in te richten.

Het idee van Rijk Zwaan is om alle bestaande bebouwing, met uitzondering van één van de bedrijfswoningen, te slopen. Rijk Zwaan wil deze bedrijfswoning graag behouden. Vervolgens kan een nieuwe kas van 3 ha worden opgericht. Het zal gaan om kassen met een goothoogte van 5 meter en een totale hoogte van 7 meter. Aan de voorzijde van het perceel - voor de kassen - wil Rijk Zwaan een waterbassin, parkeerplaatsen (24 stuks) en een schuurkas realiseren zodat de afstand van de kassen tot de huizen aan de Oude Heijningsedijk wordt vergroot. Naar verwachting zal het bassin 45 bij 30 meter worden met een diepte van 2,5 meter.

Verder wil Rijk Zwaan achter de kassen nog een boerenschuur van circa 2800 m² realiseren waarin een aantal andere functies ondergebracht kunnen worden. De schuur zal een goothoogte van 5 meter en een totale hoogte van circa 10 meter krijgen. Rondom de schuur zullen circa 16 parkeerplaatsen worden gerealiseerd. In de toekomst wil Rijk Zwaan de mogelijkheid hebben om deze schuur te vergroten naar 5000 m². Om deze plannen te kunnen realiseren, dient het huidige bouwvlak vergroot te worden (gl-advocaten, 2017). Figuur 4 geeft de toekomstige situatie binnen het bouwvlak in het plangebied weer.



Figuur 4: Toekomstige situatie binnen bouwvlak in plangebied

Bron: gl-advocaten, 2017

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval is alleen soortbescherming aan de orde.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1 op de volgende pagina).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevin-
dingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uit-
gevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde
plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te
voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toe-
passing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een der-
gelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het over-
treeden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet
mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van
verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor
deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is
voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht uit
artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige ge-
volgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moe-
ten worden.

4. Methode

In het kader van de Wet natuurbescherming is een quickscan flora en fauna uitgevoerd. Deze quickscan bestond uit een veldbezoek en een literatuuronderzoek. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van verspreidingsgegevens van soorten verzameld door instanties zoals Stichting RAVON en de Vlinderstichting. Op basis van het literatuuronderzoek is bepaald voor welke soortgroepen de aanwezigheid en/of geschiktheid van het plangebied onderzocht diende te worden. Tijdens de quickscan is rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats en beschermde vissen, watergebonden ongewervelden en vaatplanten.

Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor beschermde dagvlinders omdat de bodem te voedselrijk is om als biotoop voor de waardplanten van deze vlindersoorten te kunnen dienen. Bovendien komen de meeste beschermde vlindersoorten op slechts een aantal locaties in Nederland voor (voornamelijk natuurgebieden). Om deze reden is deze soortgroep buiten beschouwing van de quickscan gelaten. Ook de soortgroepen grondgebonden zoogdieren, reptielen en amfibieën zijn niet meegenomen in het onderzoek. Dit omdat het voorkomen van beschermde soorten uit deze groepen, op basis van verspreidingsgegevens en biotoopkenmerken van het plangebied, met voldoende zekerheid uitgesloten kon worden.

Het veldbezoek is op 27 juni 2017 uitgevoerd door twee medewerkers van het NWC. De temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg ongeveer 22 °C, het was zwaar bewolkt en de wind had een kracht van 3 Bft. Deze gegevens zijn door de medewerkers in het veld gemeten of ingeschat.

Vleermuizen

Het plangebied is beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen (bijlage 2). Hierbij is gelet op de geschiktheid van de aanwezige bebouwing als verblijfplaats voor deze dieren: aanwezigheid van spouwgoten en andere openingen in muren en daken, meststrepen bij eventuele invliegopeningen en type bouw materiaal. Daarnaast is gelet op de geschiktheid van de aanwezige bomen als verblijfplaats voor vleermuizen. Hierbij is gelet op de ouderdom van de bomen, de aanwezigheid van holtes en spleten en de kenmerken van deze holtes en spleten.

Ook is beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige landschapselementen en (kleinschalige) weilanden en andere (half) open gebieden. Hierbij is tevens gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving (bijlage 3). Voorbeelden van deze vogels zijn de Buizerd (*Buteo buteo*) en de Huismus (*Passer domesticus*). Tijdens de quickscan is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels met een vaste verblijfplaats en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich meebrengen (zoals verstoring door geluid). Ondermeer is gelet op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc), nesten (o.a. oude kraaiennesten) en waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/ territoriumindicerend gedrag). Tevens is bekeken of het plangebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

Vissen

Uit verspreidingsgegevens van de Stichting RAVON blijkt dat de beschermde vissoort Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) in de omgeving van het plangebied voorkomt. Om deze reden is het oppervlaktewater binnen het plangebied tijdens de quickscan steekproefsgewijs bemonsterd met behulp van steeknetten (standaardmodel RAVON, gestrekte maaswijdte 3 mm, netgrootte 70x40 cm) om de aanwezigheid van deze vissoort aan te kunnen tonen, dan wel uit te kunnen sluiten. Alle gevangen vissen zijn in het veld gedetermineerd en zo snel mogelijk weer teruggezet in de watergang waaruit ze kwamen.

Watergebonden ongewervelden

De streng beschermde waterslak Platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*) zou binnen het plangebied voor kunnen komen. Om de aanwezigheid van de waterslak aan te kunnen tonen, dan wel uit te kunnen sluiten, zijn de watergangen met behulp van een schepnet bemonsterd. Hierbij is het schepnet door de onderwatervegetatie gehaald en is wat bodemmateriaal meegeschept. Vervolgens zijn alle aanwezige waterslakken verzameld. Deze zijn in het veld gedetermineerd en weer teruggezet in de watergang waaruit ze kwamen.

Vaatplanten

Het merendeel van de vaatplanten die onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt, komt niet voor in de omgeving van het plangebied. Dit blijkt uit verspreidingsgegevens van de NDFF (telmee.nl). Voor de overige soorten is tijdens de quickscan bepaald in hoeverre het plangebied geschikt is als groeiplaats voor deze soorten. Hierbij is onder andere gelet op het type bodem dat aanwezig is binnen het plangebied en de vochtigheid van deze bodem. Aan de hand hiervan zijn de gevolgen van de plannen voor beschermde vaatplanten bepaald.

5. Resultaten

Vleermuizen

De schuren en het kassencomplex binnen het plangebied vormen geen geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Dit omdat de schuren grotendeels opgetrokken zijn uit wanden van golfplaatmateriaal (foto 4 op pagina 9) en de kassen uit glas bestaan. Dergelijk materiaal heeft geen isolerende werking, waardoor de klimatologische omstandigheden ongeschikt zijn voor vleermuizen: in de zomer wordt het te warm, in de winter te koud. Bovendien ontbreekt het deze gebouwen aan geschikte openingen en donkere ruimtes, zoals spouwmuren.

De twee bedrijfswoningen in het plangebied zijn wel geschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. De dieren kunnen onder dakpannen wegkruipen of hun verblijfplaats in/achter de houten daklijst hebben (foto 7).



Foto 7: Geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen in te slopen bedrijfswoning (rode pijlen)

Geen van de bomen binnen het plangebied is geschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Dit omdat geschikte voor verblijfplaatsen van vleermuizen ontbreken. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in eventueel te kappen bo-

men binnen het plangebied kan om deze reden met voldoende zekerheid uitgesloten worden.

Binnen of op de grenzen van het plangebied zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig. Dit omdat de aanwezige bomen niet in verbinding staan met andere lange, aaneengesloten bomenrijen. Delen van het plangebied zullen wel door vleermuizen gebruikt worden als foerageergebied. De kleinere vleermuissoorten, zoals de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) zullen in de beschutting van de bebouwing jagen, de grotere vleermuissoorten, zoals de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) kunnen ook de selectievelden gebruiken als foerageergebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Beide bedrijfswoningen zijn geschikt als vaste verblijfplaats voor de Huismus. Dit vanwege de onderste rij dakpannen die toegankelijk is voor de soort. De vogelsoort is tijdens het veldbezoek op 27 juni echter niet waargenomen.

De panden zijn niet geschikt als vaste verblijfplaats voor de Gierzwaluw (*Apus apus*) of voor de Steenuil (*Athene noctua*) of Kerkuil (*Tyto alba*). Voor deze vogelsoorten ontbreken geschikte openingen en ruimtes. De Kerkuil en Steenuil verblijven daarnaast voornamelijk in boerenschuren of andere panden met bijvoorbeeld een grotere, open zolderruimte. Het kassencomplex en de twee schuren vormen geen geschikte verblijfplaats voor vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is: geschikte openingen en ruimtes ontbreken. Er zijn ook geen sporen, zoals uitwerpselen en braakballen, aangetroffen waaruit opgemaakt kan worden dat een vaste verblijfplaats aanwezig is binnen het plangebied.

Nesten van andere vogelsoorten zijn niet aangetroffen. Wel kan het plangebied (voornamelijk de selectievelden) incidenteel gebruikt worden als jachtgebied door een vogelsoort met een vaste verblijfplaats, zoals de Buizerd of de Sperwer (*Accipiter nisus*). Sporen als prooiresten of plukplaatsen zijn echter niet gevonden.

Vissen

De watergangen binnen en op de grenzen van het plangebied zijn niet geschikt als leefgebied voor de beschermde Grote modderkruiper. De soort heeft een voorkeur voor verlandende wateren in laag dynamische overstromingsvlakten en moerasgebieden en prefereert ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een uitbundige waterplantengroei (Ravon.nl, 2017). Dergelijke biotopen zijn niet aanwezig binnen het plangebied. Daarom kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat de Grote modderkruiper niet binnen het plangebied voorkomt.

Tijdens het veldbezoek voor de quickscan zijn wel andere vissoorten aangetroffen binnen het plangebied. De gevangen soorten en aantallen zijn weergegeven in tabel 1 op de volgende pagina.

Tabel 1: Gevangen vissoorten en aantallen

Nederlandse soortnaam	Wetenschappelijke naam	Aantal
Tiendoornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>	221
Driedoornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	32

Behalve deze vissoorten, zijn ook 6 exemplaren van de Kleine watersalamander (*Lisotriton vulgaris*) en 17 exemplaren van de Groene kikker (spec.) gevangen

Watergebonden ongewervelden

Het oppervlaktewater binnen het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor de Platte schijfhoren. Dit omdat deze soort een voorkeur heeft voor wateren met een goede waterkwaliteit en een goed ontwikkelde onderwater vegetatie. De soort leeft vooral tussen waterplanten met drijvende bladeren, zoals Gele plomp en waterlelie. Een dergelijke onderwater vegetatie is niet aanwezig in de watergangen binnen het plangebied. Aanwezigheid van de Platte schijfhoren binnen het plangebied kan met voldoende zekerheid uitgesloten worden.

Wel zijn andere waterslakken aangetroffen. De gevonden soorten worden weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Gevangen waterslakken

Nederlandse soortnaam	Wetenschappelijke naam
Bronblaashoren	<i>Physa fontinalis</i>
Draaikolkschijfhoren	<i>Anisus vortex</i>
Moerashoornschaal	<i>Musculium lacustre</i>
Gewone hoornschaal	<i>Sphaerium corneum</i>
Gewone poelslak	<i>Lymnaea stagnalis</i>
Gewone schijfhoren	<i>Planorbis planorbis</i>
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i>
Ovale poelslak	<i>Radix balthica</i>
Posthorenslak	<i>Planorbarius corneus</i>
Moeraspoelslak	<i>Stagnicola palustris</i>
Vijverpluimdrager	<i>Valvata piscinalis</i>

Vaatplanten

Er zijn op 27 juni geen beschermde vaatplanten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied vormt ook geen geschikt biotoop voor beschermde vaatplanten die in de omgeving van het plangebied voorkomen. Dit omdat deze soorten niet voorkomen op de voedselrijke bodem waaruit het plangebied grotendeels bestaat.

De aanwezigheid van beschermde vaatplanten binnen het plangebied kan met voldoende zekerheid uitgesloten worden.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuizen

De kassen en schuren binnen het plangebied vormen geen geschikte verblijfplaats voor vleermuizen. De aanwezigheid van dergelijke verblijfplaatsen kan voor deze bebouwing met voldoende zekerheid uitgesloten worden. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in de bedrijfswoningen kan niet met voldoende zekerheid uitgesloten worden. Omdat één van deze woningen echter behouden blijft, is er voor dit pand geen sprake van nadelige effecten op vleermuizen en hun verblijfplaatsen, waardoor aanvullend onderzoek bij dit pand niet nodig is. Eventuele verbouwingswerkzaamheden van het pand, zoals vervanging van het dak of het isoleren van buitenmuren kunnen wel nadelige effecten hebben op vleermuizen en hun verblijfplaatsen. Indien dergelijke werkzaamheden aan de orde zijn, dient aanvullend vleermuisonderzoek volgens het meest recente vleermuisprotocol (maart 2017) uitgevoerd te worden. Voor de bedrijfswoning die gesloopt gaat worden, dient sowieso aanvullend onderzoek plaats te vinden om de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen uit te kunnen sluiten, dan wel vast te kunnen stellen.

Dergelijk onderzoek zal bestaan uit maximaal vijf vleermuisinventarisaties die in de periode half mei tot en met oktober uitgevoerd worden. Vleermuizen gebruiken het landschap gedurende het jaar namelijk op verschillende manieren (i.e. kraamplaats, zomerverblijfplaats, paarverblijf, (massa)winterverblijfplaats). Het vleermuisprotocol stelt daarom dat tenminste vijf inventarisatiemomenten nodig zijn om de functies, die de bebouwing mogelijk voor vleermuizen vervult, zo goed mogelijk te inventariseren. Op basis van de uitkomsten van het aanvullende onderzoek wordt duidelijk of maatregelen of een ontheffing nodig zijn.

Het plangebied zal door vleermuizen gebruikt worden als foerageergebied. Het gaat hier echter niet om essentieel foerageergebied: in de directe omgeving zijn voldoende geschikte foerageergebieden aanwezig, zoals de beschutting van omliggende woningen, de bosschage ten westen van het plangebied en de landbouwpercelen in de directe omgeving. Nadelige effecten op foerageergebied van vleermuizen kunnen daarom uitgesloten worden. Net zoals nadelige effecten op essentiële vliegroutes. Deze zijn immers niet aanwezig binnen of op de grenzen van het plangebied.

Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom geen verdere verplichtingen ten aanzien van foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen. Wel wordt aangeraden om in de toekomstige situatie het gebruik van verlichting zoveel mogelijk te beperken of om maatregelen te nemen om verstoring door verlichting zoveel mogelijk te voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van vleermuisvriendelijke verlichting (amberkleurig) en armaturen die ervoor zorgen dat het licht naar beneden wordt gericht.

Vogels met een vaste verblijfplaats

De kassen en schuren binnen het plangebied vormen geen geschikte verblijfplaats voor vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is. De aanwezigheid van dergelijke verblijfplaatsen kan voor deze bebouwing met voldoende zekerheid uitgesloten worden. De aanwezigheid van jaarrond beschermde verblijfplaatsen van de Huismus kan niet met voldoende zekerheid uitgesloten worden voor de beide bedrijfswoningen. Omdat één van deze woningen echter behouden blijft, is er bij dit pand geen sprake van nadelige effecten op de Huismus en hun verblijfplaatsen, waardoor aanvullend onderzoek niet nodig is. Eventuele verbouwingswerkzaamheden, zoals vervanging van het dak, kunnen wel nadelige effecten hebben op de Huismus en hun verblijfplaatsen. Indien dergelijke werkzaamheden aan de orde zijn, dient aanvullend onderzoek volgens de richtlijnen uit het “Kennisdokument Huismus” dat in opdracht van de provincies door BIJ12 is opgesteld. Dergelijk onderzoek is sowieso nodig voor het bedrijfspand dat wel gesloopt gaat worden. Onderzocht dient te worden of vaste verblijfplaatsen van de Huismus aanwezig zijn. Indien verblijfplaatsen worden aangetroffen, zijn maatregelen en/of een ontheffing nodig.

Het plangebied maakt geen deel uit van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats: in de directe omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom geen verdere verplichtingen ten aanzien van vogelsoorten met een vaste verblijfplaats.

Het vernielen van in gebruik zijnde nesten is verboden en ook verstoring van broedende vogels is verboden, tenzij er geen wezenlijke effecten optreden op de populatie van de betreffende soort. Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen, mag begroeiing met daarin eventuele broedgevallen, pas gekapt/verwijderd worden wanneer deze nesten verlaten zijn.

Aangeraden wordt daarom om kap- en rooiwerkzaamheden buiten het broedseizoen (globaal van half maart tot en met half juli) uit te voeren. Indien dit niet mogelijk is, dient voorafgaand door een ecologisch deskundige bepaald te worden of er sprake is van broedgevallen binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Wanneer er broedgevallen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden worden vastgesteld en er sprake zal zijn van vernieling of verstoring met een wezenlijke invloed, kunnen de werkzaamheden pas verdergaan wanneer de jonge vogels het nest hebben verlaten. Of dit aan de orde is, kan pas vastgesteld worden na een nieuwe inspectie vlak voorafgaand aan de werkzaamheden en wanneer de planning van de werkzaamheden bekend is.

Vissen

Aanwezigheid van beschermde vissoorten binnen het plangebied kan met voldoende zekerheid uitgesloten worden. Om deze reden bestaan er voor deze soortgroep geen verdere verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming.

Watergebonden ongewervelden

Aanwezigheid van de Platte schijfhoren binnen het plangebied kan uitgesloten worden. Om deze reden bestaan er vanuit de Wet natuurbescherming geen verdere verplichtingen ten aanzien van watergebonden ongewervelden.

Vaatplanten

Binnen het plangebied komen geen beschermde vaatplanten voor. Vanuit de Wet natuurbescherming bestaan er daarom geen verdere verplichtingen ten aanzien van deze soortgroep.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermde) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd.

Tijdens de bouwfase moet daarnaast rekening gehouden worden met de kans op vestiging door (beschermde) pionierssoorten, zoals de Kleine plevier (*Charadrius dubius*) en de Oeverzwaluw (*Riparia riparia*). De volgende maatregelen worden getroffen:

- Er wordt voorkomen dat in de broedtijd van de Oeverzwaluw steilwanden in zandlichamen op het bouwterrein aanwezig zijn. Mocht er toch sprake zijn van broedgevallen, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat nestholtes niet meer in gebruik zijn;
- Voorbelast terrein kan aantrekkelijk zijn voor een soort als de Kleine plevier. Plaatsing van vlaggetjes kan het terrein minder aantrekkelijk maken. Als er sprake is van een broedgeval, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat eieren uitgekomen zijn;

Referenties

Database NWC

GI-advocaten, 2017. Principeverzoek.

Ravon.nl

Telmee.nl

Vlindernet.nl

Zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet natuurbescherming

In het kader van de Wet Natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Amfibieën
<u>Habitatrichtlijn</u>
Boomkikker
Geelbuikvuurpad
Heikikker
Kamsalamander
Knoflookpad
Poelkikker
Rugstreeppad
Vroedmeesterpad
<u>Overige soorten</u>
Alpenwatersalamander
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker
Middelste groene kikker/bastaard kikker
Vinpootsalamander
Vuursalamander
Vissen
<u>Habitatrichtlijn</u>
Houting
Steur
<u>Overige soorten</u>
Beekdonderpad
Beekprik
Elrits
Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal
Zeezoogdieren
<u>Habitatrichtlijn</u>
Bruinvis

Bultrug
Butskop
Dwergpotvis
Gestreepte dolfin
Dwergvinvis
Gewone dolfin
Gewone spitsdolfijn
Gewone vinvis
Griend
Grijze dolfin
Kleine zwaardwalvis
Narwal
Noordse vinvis
Orca
Potvis
Spitsdolfijn van gray
Tuimelaar
Walrus
Witflankdolfijn
Witsnuitdolfijn
Witte dolfin
Vleermuizen
<u>Habitatrichtlijn</u>
Baardvleermuis
Bechsteins vleermuis
Bosvleermuis
Brandts vleermuis
Franjestaart
Gewone dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis
Grijze grootoorvleermuis
Grote hoefijzerneus
Grote rosse vleermuis
Ingekorven vleermuis

Kleine dwergvleermuis
Kleine hoefijzerneus
Laatvlieger
Meervleermuis
Mopsvleermuis
Noordse vleermuis
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis
Tweekleurige vleermuis
Vale vleermuis
Watervleermuis
Landzoogdieren
<u>Habitatrichtlijn</u>
Bever
Hamster
Hazelmuis
Lynx
Noordse woelmuis
Otter
Wilde kat
Wolf
<u>Overige soorten</u>
Aardmuis
Boommarter
Bosmuis
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Edelhert
Eekhoorn
Egel
Eikelmuis
Gewone bosspitsmuis

Gewone zeehond
Grijze zeehond
Grote bosmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Molmuis
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Steenmarter
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Veldspitsmuis
Vos
Waterspitsmuis
Wezel
Wild zwijn
Woelrat
Kreeftachtigen
<u>Overige soorten</u>
Europese rivierkreeft
Weekdieren
<u>Habitatrichtlijn</u>
Bataafse stroommossel
Platte schijfhoren

**Sporenplanten-
bladmossen**Habitatrichtlijn

Geel
schorpioenmos
Tonghaarmuts

**Sporenplanten-
varens**Habitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

ZaadplantenHabitatrichtlijn

Drijvende
waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend
moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde
ogentroost
Berggamander
Bergnachtorchis
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Fanjegentiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geplooid
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid

Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote
leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuiseranjier
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedaauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood
peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

DagvlindersHabitatrichtlijn

Apollovlinder
Boszandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Moerasparelmoer-
vlinder
Pimpernelblauwtje
Tijmblauwtje
Zilverstreephooi-
beestje

Overige soorten

Aardbeivlinder
Bosparelmoer-
vlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoer-
vlinder
Gentiaanblauwtje
Grote
parelmoervlinder
Grote vos
Grote
weerschijnvlinder
lepenpage
Kleine heivlinder
Kleine
ijsvogelvlinder
Kommavvlinder
Sleedoornpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparel-
moervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoer-
vlinder
Zilveren maan

NachtvlindersHabitatrichtlijn

Teunisbloempijl-
staart

HaftenHabitatrichtlijn

Oeveraas

LibellenHabitatrichtlijn

Bronslibel
Gaffellibel

Gevlekte
witsnuitlibel
Groene
glazenmaker
Mercurwaterjuffer
Noordse
winterjuffer
Oostelijke
witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke
witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere
waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense
heidelibel
Speerwaterjuffer

KeversHabitatrichtlijn

Brede
geelrandwaterroof-
kever
Gestreepte
waterroofkever
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

ReptielenHabitatrichtlijn

Dikkopschildpad
Gladde slang
Kemp's
zeeschildpad
Lederschildpad
Muurhagedis
Soepschildpad
Zandhagedis

Overige soorten

Adder
Hazelworm
Levendbarende
hagedis
Ringslang

fonteinkruid
Fraai hertshooi
Franjegentiaan
Franse silene
Geel viltkruid
Geknikte
vossenstaart
Gelobde maanvaren
Gelobde melde
Genadekruid
gentiaan
Goorde veldsla
Gesteelde
zoutmelde
Getande veldsla
Gevlekt
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid
Groene nachtorchis
Groenknolorchis
Groot spiegelklokje
Groot zeegras
Grote biesvaren
Grote bosaardbei
Grote bremraap
Grote
muggenorchis
Grote wolfsklauw
Handjesereprijs
Harlekijn
Heelbeen
Herfstschrœforchis
hertshooi
Honingorchis
Italiaanse clematis
Kale
vrouwenmantel

Kleine wolfsklauw
Kleinste egelskop
Kleverige reigersbek
Klimopklokje
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolsteenbreek
Knopbies
Koprus
Korensla
Kraagroos
Kranskarwij
Kranssalie
Kruipend
moerasscherm
Lange zonnedaauw
Langstengelig
Liggend bergvlas
Liggende ereprijs
Linnaeusklokje
Malrove
Mannetjesorchis
Melkviooltje
Moerasgamander
moerasscherm
Moerassmele
moerasweegbree
Muurbloem
Muurganzenvoet
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Nachtkoekoeks-
bloem
Noords walstro
Onderaardse klaver
Ondergedoken
Overblijvende
hardbloem

Smalle raai
Spiesraket
Spiraalruppia
Spits havikskruid
Steenbraam
Stekende bies
Stijf struisriet
Stijve
Stijve steenraket
Stinkende
ganzenvoet
Stinkende kamille
Stofzaad
Tengere veldmuur
Trosgamander
Tweehuisige zegge
Valkruid
Veenbloembies
Veenmosorchis
Veenorchis
Veldgentiaan
Veldkruidkers
Verfbrem
Vetblad
Viltroos
Vliegenorchis
Vlottende
waterranonkel
Vlozegge
Vogelnestje
Voorjaarsganzerik
Vroege ereprijs
vrouwenmantel
Waterlepeltje
Waterlobelia
Weidekervel-
torkruid
Weidevergeet-mij-

Zilt torkruid
Zinkschapengras
Zinkviooltje
Zwartblauwe
rapunzel
Zweedse kornoelje

**Vissen (ernstig
bedreigd, bedreigd,
kwetsbaar,
gevoelig)**
Adderzeenaald
Ansjovis
Barbeel
Beekforel
Beekprik
Bittervoorn
Botervis
Driedradige meun
Elrits
Fint
Gestippelde alver
Gevlekte gladde
haai
Gevlekte griet
Glasgrondel
Grote koornaarvis
Grote
modderkruiper
Grote pieterman
Kleine slakdolf
Kopvoorn
Kroeskarper
Kwabaal
Pijlstaartrog
Ruwe haai
Serpeling
Sneep

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet Natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet Natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>